

Сучасність переводить на закони ринку будь-яку діяльність людини, зокрема й сексуальну, унаслідок чого секс стає об'єктом купівлі-продажу чи видом споживання з метою розваги (Гишинский Я. И. Девиантность в обществе потребления / Я. И. Гишинский // Криминологический журнал Алтайского государственного университета экономики и права. – 2009. – № 4. – С. 7). «Чоловіки гвалтують жінок не тому, що вони ненавидять жінок, а тому, що вони просто байдужі до жінок або, принаймні, до тих жінок, яких вони гвалтують, зазначає Боб Дейтч (Дейтч Боб. Анатомия культуры изнасилования / Боб Дейтч. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.dorogaksvobode.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=140:--q-q&catid=44:2009-06-11-14-42-28&Itemid=160). Як результат, сексуальне насильство в процесі торгівлі людьми є способом впоратися з почуттям власної неповноцінності і продемонструвати силу, чоловічу домінантність, констатувати власну чоловічу ідентичність.

Чоловічий попит у сфері секс-послуг є основною передумовою зростання масштабів сексуальної індустрії, тому без нього постачання жінок на ринок сексуальних послуг було б у край не вигідним для сутенерів і торговців людьми. Без попиту сексуальний ринок просто збанкрутує.

Поширеність «культури згвалтування» як складової «культури насильства» у різних формах та серед різних груп населення у сучасному світі призвело до того, що як винні, так як і суспільство не вважають жертв такими, оскільки, вони переконані, що особа сама винна у тому, що стала жертвою.

Ілько С. А.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри криминології та кримінально-виконавчого права*

РОЛЬ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДИНАМІКИ В ДЕТЕРМІНАЦІЇ ДЕВІАНТНИХ ПРАКТИК МОЛОДІ

Наркотизм – складне комплексне поняття, що визначає негативне явище, яке характеризується медичними, соціальними й правовими характеристиками. Під наркотизмом представляється доцільним розуміти складне соціальне явище, що складається в масовому поширенні немедичного вживання наркотичних засобів, а також незаконних діяч з ними; яке породжує формування й функціонування специфічних соціальних відносин, щодо замкнутих соціальних груп, виникнення специфічної субкультури й, як наслідок, – трансформацію соціальної структури (*Сердюк О. О.* Наркотизм як соціальне явище: його тенденції та напрямки профілактики. 2003).

Як відомо, механізм втягнення конкретної людини в соціальне поле наркотизму містить дві взаємопов'язані ланки особистісні характеристики і зовнішню середу. Зовнішня середа і особистісні характеристики не мо-

жуть розглядатися ізольовано, у відриві. Адже середя з необхідністю формує мотив вживання наркотичних засобів і психотропних речовин, в той же час внутрішні характеристики виступають базою такого формування. Важливим формуючим механізмом виступають культурний вплив: саме культура виконує функцію передачі життєвого досвіду. В контексті дослідження механізмів наркотизації особи необхідно вивчення, по-перше, впливу найбільш розповсюджених культурних утворень, що існують в суспільстві (враховуючи, що культура включає такі явища, як родина, релігія, моральні цінності, етнічна свідомість, громадянськість та історичні традиції), по-друге, вивчення специфічних субкультурних утворень в рамках суспільної культури, які як окрему цінність мають вживання наркотичних речовин.

Криміногенна роль наркотизму проявляється в тому, що він служить катализатором духовної, культурної, інтелектуальної, моральної, фізичної, генетичної деградації великої кількості членів суспільства. І в цьому сенсі його можна назвати фактором злочинності.

В той же час слід зауважити, що розповсюдження наркотизму є значною мірою логічним результатом глибоких і складних соціокультурних змін, вплив яких на соціально-психологічні та індивідуально-психологічні процеси є безсумнівним, але складно прогнозованим. Ще соціологічна теорія соціальної еволюції Е. Дюркгейма зауважувала на стані соціуму перехідних періодів. Він визначає цей стан як соціальну дезорганізацію і характеризує його послабленням дії соціальних норм, відсутністю твердих соціальних орієнтирів, високим ступенем відчуження окремих осіб від відчуття колективної солідарності. Все це веде до того, що в суспільстві надто велику роль починають відігравати людські пристрасті окремих індивідуумів (Дюркгейм Э. О разделении общественного труда, 1996).

За П. Сорокіним, криза є тривалим і глибоким явищем, носить не звичайний, а екстраординарний характер. Це – не просто економічні або політичні негаразди, криза торкається одночасно майже всієї західної культури та суспільства, всіх їхніх головних інститутів (мистецтва і науки, філософії та релігії, права та моралі, способу життя уявлень, всіх форм соціальної, політичної та економічної організації, включаючи форми шлюбу та сім'ї). Криза стосується майже всього життя, способу мислення і поведінки, властивих західному суспільству. Якщо точніше, ця криза полягає в розпаді основоположних форм західної культури і суспільства останніх чотирьох століть (Сорокин П. А. Социокультурная динамика. Человек. Цивилизация. Общество. 1992).

Таким чином, відсутність соціальних обмежень для різноманіття егоїстичних індивідуальних мотивацій та поведінкових форм веде до зростання соціальних девіацій. П. Штомпка навіть вводить у зв'язку з цим поняття соціокультурної травми: це наслідок зіткнення культурних цінностей соціуму з «чужим» та ворожим оточенням, яке викликає дисфункціональні

зміни в соціальному житті (Штомпка П. Социальное изменение как травма. 2001). В принципі, будь-які зміни соціуму можна вважати травмою (П. Штомпка неодноразово підкреслює цю тезу). Це дозволяє аналізувати механізм дії соціокультурних змін у взаємозв'язку з різноманітними факторами соціального та особистісного характеру. Глибокі та сутнісні соціальні перетворення, що приводять до розколу та дезорганізації в стабільному світі, переживаються як психологічна травма. Обов'язковим атрибутом соціокультурної травми є загублення сенсів, що раніше сприймалися як природно існуючі, руйнування звичного способу життя, ломка традиційних моделей поведінки, дій та мислення. Одним з виходів з травматичного стану стає делінквентність, адже культурна травма, як соціальне явище, пов'язана з аномією та ціннісним вакуумом (відсутністю чітких ціннісних пріоритетів та переваг, байдужістю до морально-правового боку вчинків, якщо це не загрожує санкціями), моральним релятивізмом, «прагматизацією» морально-ціннісної сфери (Клинтух И. И. Делинквентное поведение: социокультурная обусловленность. 2009).

Діти та підлітки в таких умовах є однією з найуразливіших груп населення, що пов'язано з віковою нормативною кризою розвитку. Саме аномічність соціального середовища призводить до дезорієнтації нормативно-ціннісних орієнтирів. Накладення різних за природою факторів призводить до їхньої соціальної дезадаптації. Виділяють такі основні причини соціальної дезадаптації: дисфункціональність сім'ї; особистісні особливості дитини (характерологічні особливості, темперамент, психічні відхилення і т.і.); шкільна дезадаптація; вплив асоціально орієнтованого неформального середовища (Профилактика патологических форм зависимого поведения в трех томах. Том I. Позитивное большинство: технологии влияния на личный выбор. 2010).

Ці процеси потребують детального вивчення і врахування при побудові дійсно ефективної системи профілактики девіантних поведінкових відхилень підлітків і молоді.

Кльован Н. В.

*ВСП «Миколаївський інститут права»
Національного університету «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін*

КЛАСИФІКАЦІЇ ФУНКЦІЙ РЕЖИМУ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Функцій режиму є множинними і різнопорядковими, а отже потребують класифікації і групування. Проблема виділення і класифікації функцій режиму не є новою для науки кримінально-виконавчого права і супроводжувала зміни підходів до призначення і ролі режиму, змісту основних його вимог і правил, змісту основних напрямків кримінально-